

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

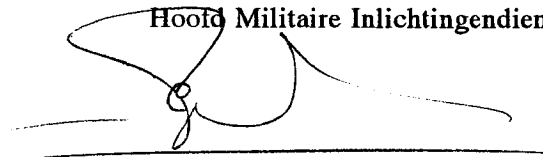
- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/716	21 maart 1995

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 14/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

P.C. Kok
Commandeur

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]
VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/716 d.d. 21 maart 1995

AAN:

Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGENDIENST/CO

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

14/95

(Afgesloten 211100 MRT 1995)

Conclusie/vooruitzicht

Er zijn diverse aanwijzingen dat de Bosnische strijdkrachten zich voorbereiden op nieuwe strijd in Bosnië-Herzegovina. In ieder geval verklaart de Bosnische regering een verlenging van het huidige bestand, dat op 30 april afloopt, af te wijzen.

Maleisië heeft aangegeven dat haar UNPROFOR-troepen ook in Bosnië-Herzegovina zullen achterblijven als de VN zou besluiten tot terugtrekking van de vredesmacht. In het Turkse parlement is een motie ingediend om de Bosnische Moslims uit te zonderen van het geldende VN-wapenembargo.

De betrekkingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims blijven gespannen. In de afzienbare toekomst zal dan ook geen sprake zijn van vruchtbare samenwerking in het kader van de door hen overeengekomen Federatie. Dit geldt met name ook voor de onder EU-auspiciën bestuurde stad Mostar.

Er is sprake van toenemende spanningen in de politieke top van de Krajina. Een meerderheid lijkt voorstander van de Servische president Milosevic, die de mogelijkheid van een compromis met Kroatië over de toekomstige status van de Krajina open lijkt te willen houden. Hiertegen verzet zich de president van de Krajina, Martic, die recentelijk toenadering heeft gezocht tot Milosevic's Bosnisch-Servische rivaal Karadzic.

Hoewel Martic zich inzake de verlenging van het UNPROFOR-mandaat voor Kroatië relatief gematigd heeft uitgelaten, zijn er vooralsnog geen redenen om aan te nemen dat tussen Kroatië en de Krajina overeenstemming kan worden bereikt over een nieuw mandaat voor UNPROFOR.

De belangrijkste etnisch-Albanese fractie in het Macedonische parlement heeft besloten haar boycot van de parlementszittingen te beëindigen. Hoewel uit recente ontwikkelingen blijkt dat zowel de Albanen als de Macedonische meerderheid bereid blijven tot samenwerking, zijn nieuwe conflicten, die de stabiliteit van Macedonië verder kunnen ondergraven, geenszins uitgesloten.

Bosnië-Herzegovina

Bosnische functionarissen hebben aangekondigd geen bijeenkomsten met UNPROFOR meer te zullen bijwonen. Tevens hebben militaire leiders aangekondigd in het vervolg op UNPROFOR-helikopters te zullen schieten, tenzij de vluchten tevoren aangekondigd en goedgekeurd zijn door Bosnische autoriteiten. Beide dreigementen houden verband met het feit dat er zich nog steeds een Servische liaison-officier bevindt in het regionale UNPROFOR-hoofdkwartier in Gornji Vakuf. Zoals bekend was de uitwisseling van liaison-officieren tussen alle partijen overeengekomen bij het wapenstilstandsakkoord van 31 december jl. De Moslims hebben zich echter consequent verzet tegen de aanwezigheid van Servische militairen op door Moslims gecontroleerd gebied. Om die reden hadden zij het andere regionale UNPROFOR-hoofdkwartier in Tuzla enkele weken geleden geblokkeerd, totdat de Servische officier aldaar de toegang werd ontzegd. Deze melding geeft aan dat de Moslims niet bereid zijn uitvoering te geven aan dit onderdeel van het bestandsakkoord. Overigens hebben ook zij geen liaison-officieren gestationeerd bij de betreffende VN-hoofdkwartieren met als argument dat er zich Bosnische staven in de onmiddellijke nabijheid van de VN-bases bevinden.

De Bosnische premier Silajdzic heeft en marge van de recente sociale top in Kopenhagen nog eens onderstreept dat zijn regering niet zal instemmen met verlenging van het huidige staakt-het-vuren in Bosnië-Herzegovina, dat zoals bekend op 30 april verloopt. Silajdzic stelde dat het bestand slechts de status quo bestendigt en dat verlenging derhalve de Serviërs in de kaart zou spelen. Ook de Bosnische president Izetbegovic heeft aangegeven dat de Moslims de strijd willen hervatten, tenzij de Serviërs alsnog het voorstel van de internationale Contactgroep voor een territoriale verdeling van Bosnië-Herzegovina aanvaarden. Daarvan is tot op heden geen sprake. Zoals gemeld hebben de Moslims het bestand gebruikt voor een omvangrijke reorganisatie en versterking van hun strijdkrachten.

In dit verband is vermeldenswaard dat UNPROFOR melding maakt van Bosnische troepenversterkingen ten noordwesten van Sarajevo, bij Visoko en Breza. Er zijn aanwijzingen dat de Bosnische strijdkrachten voorbereidingen treffen voor offensieve operaties in de richting Ilijas, een belangrijk door de Serviërs gedomineerd verkeersknooppunt dat de noordelijke aanvoerroutes naar Sarajevo beheerst. Overigens is Ilijas gelegen binnen de door de Veiligheidsraad uitgeroepen zone van 20 kilometer, waarbinnen zich geen zware wapens mogen bevinden.

Tijdens de bovenvermelde bijeenkomst in Kopenhagen stelde Silajdzic tevens dat zijn Maleisische ambtgenoot hem te kennen heeft gegeven dat de Maleisische UNPROFOR-eenheden in ieder geval in Bosnië-Herzegovina zullen blijven, ook wanneer de VN zouden besluiten tot een terugtrekking van UNPROFOR uit die republiek. Zoals bekend draagt Maleisië niet alleen troepen bij aan UNPROFOR, maar verleent ook omvangrijke financiële steun aan de Bosnische regering. De uitspraak van Silajdzic is niet van Maleisische zijde tegengesproken. Overigens verbiedt een recente VN-resolutie de aanwezigheid van buitenlandse troepen in Bosnië-Herzegovina anders dan in VN-kader.

In het Turkse parlement is een wetsvoorstel ingediend om de Bosnische Moslims uit te zonderen van het door de VN ingestelde embargo op wapenleveranties aan voormalige Joegoslavische deelstaten. Onduidelijk is nog of dit voorstel op een meerderheid kan rekenen, maar het voorstel is in de Turkse media met sympathie ontvangen. Daarmee is Turkije na de VS het tweede land dat de mogelijkheid van eenzijdige opheffing van het wapenembargo opent. Zoals bekend wordt er met name door de islamitische wereld veel druk uitgeoefend om het wapenembargo, dat in de praktijk het overwicht van de Serviërs in zware wapens bestendigt, op te heffen.

De Bosnische legerleiding heeft gemeld over aanwijzingen te beschikken over gewapende strijd onder de Bosnische Serviërs. Aanleiding zou zijn de recente verwijdering uit het Bosnisch-Servische parlement en de regeringspartij van een voormalig medestander van president Karadzic, Brdjanin. Hem werden ernstige politieke fouten verweten, die echter niet nader gepreciseerd werden. Overigens werden ook rivaliteiten tussen smokkelaarsbendes en weigering van individuele soldaten om te worden overgebracht naar het front bij Bihac als mogelijke nevenoorzaken voor de gevechten genoemd. Deze gevechten zijn niet bevestigd; de berichten hierover kunnen door de Bosnische leiding uit politiek-propagandistische overwegingen zijn verspreid. Vermoedelijk ligt aan het ontslag van Brdjanin de controverse tussen Karadzic en diens Servische ambtgenoot Milosevic ten grondslag. Zoals reeds eerder gemeld, poogt Milosevic de positie van Karadzic te ondergraven, onder meer door de oprichting van een aan hemzelf loyale partij-organisatie in de Bosnisch-Servische republiek.

De gemeenteraad van het door Kroaten gedomineerde westelijke deel van Mostar heeft vorige week besloten een aantal straten en pleinen in de stad te hernoemen. Eén van de betreffende straten is genoemd naar de Vierde Brigade van de Bosnisch-Kroatische strijdkrachten (HVO). Deze beslissing is door de Moslims in het oostelijke deel van de stad opgevat als een provocatie, niet alleen omdat zij dit optreden strijdig achten met het (door de EU gestimuleerde) streven een uniform stadsbestuur over Mostar in het leven te roepen, maar met name ook omdat de Vierde HVO-brigade in 1993 betrokken is geweest bij zware strijd tegen en etnische zuiveringen van Moslims in en om Mostar. Zij stellen dat het genoemde besluit opnieuw aangeeft dat de Kroaten in de praktijk niet bereid zijn tot intensivering van hun samenwerking met de Moslims. Zoals reeds eerder gemeld maken de Bosnische Kroaten aanspraak op geheel Mostar als hoofdstad van de door hen gedomineerde gebieden.

Overigens hebben Bosnische Kroaten juist de afgelopen tijd weer melding gemaakt van vervolging door Moslims in de delen van Bosnië-Herzegovina waar de Kroaten een minderheid vormen. Centra van dergelijke vervolgingen zouden de steden Bugojno en Zenica zijn. In laatstgenoemde stad bevindt zich een brigade buitenlandse islamitische vrijwilligers, die zich mede aan dit soort vervolgingen schuldig zou maken. Om die reden heeft één van de twee Kroatische leden in het multi-etnische Bosnische presidium, Komsic, gesteld dat de aard van de betrekkingen tussen Kroaten en Moslims momenteel geen samenwerking toelaat zoals voorzien in het akkoord van Washington. Volgens Komsic is de situatie van de Kroaten in Bugojno zelfs verslechterd sinds de ondertekening van dit verdrag. Dergelijke

meldingen onderstrepen dat de betrekkingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims gespannen blijven. Op afzienbare termijn zal dan ook geen sprake zijn van vruchtbare samenwerking in het kader van de Federatie.

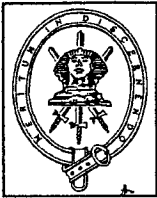
De bevelhebber van het Bosnische Vijfde Korps, Dudakovic, heeft inmiddels toegegeven dat aan hem ondergeschikte militairen betrokken zijn geweest bij de verdwijning van de HVO-bevelhebber in de Bihac-enclave, Santic. Volgens Dudakovic is Santic verdwenen na een woordenwisseling met Moslim-militairen. Dudakovic ontkende echter dat de betrokkenen in opdracht van hemzelf hebben gehandeld. Desondanks zijn zij inmiddels gestraft. Er werden geen nadere details bekend gemaakt over het lot van Santic; de Bosnische Kroaten hebben gesteld aan te nemen dat hij om het leven is gebracht. Aanvankelijk hadden HVO-leiders aangekondigd alle betrekkingen met de Moslims te bevriezen totdat het lot van Santic onderzocht was; deze aankondiging is echter inmiddels ingetrokken. Blijkbaar ziet de Kroatische regering, die zoals bekend grote invloed heeft op de HVO, er momenteel geen belang in de betrekkingen met de Moslims verder onder druk te zetten. Desondanks wordt aangenomen dat de ontwikkelingen rond Santic de betrekkingen tussen Moslims en Kroaten verder zullen belasten.

Zoals gemeld kan de ontvoering van Santic verband houden met het feit dat de HVO in de omgeving van Bihac zich, ondanks het bondgenootschap met de Moslims, in de praktijk vaak neutraal opstelde en zelfs toenadering heeft gezocht tot de Serviërs. In dit verband zijn geruchten vermeldenswaard dat de leider van de Servische minderheid in de Bihac-enclave, Filipovic, bij dezelfde gelegenheid als Santic ontvoerd is. Ook van hem ontbreekt nog steeds elk spoor. Indien Santic ten tijde van zijn ontvoering een ontmoeting had met Filipovic, kan dit de reden zijn voor diens ontvoering door Bosnische eenheden.

In Kroatië is onlangs een groep van enkele tientallen personen aangekomen die tot voor kort woonachtig waren in de Bosnisch-Servische stad Banja Luka, maar daaruit zijn verdreven door Bosnische Serviërs. Het betrof in de meeste gevallen etnische Kroaten en Moslims, al viel op dat ook een aantal Serviërs uit een gemengd huwelijk was verdreven. Deze melding onderstreept dat de Bosnische Serviërs de etnische zuiveringen van de door hen gedomineerde gebieden voortzetten.

Kroatië

President Martić van de Krajina (de "Servische Republiek" in Kroatië) heeft scherp geprotesteerd tegen het besluit van het parlement om geen motie van wantrouwen in behandeling te nemen tegen premier Mikelic. Volgens Martić vormt deze gang van zaken een schending van de Grondwet van de Krajina. Ook de recente benoeming van minister van Binnenlandse Zaken Peric werd door Martić om die reden scherp bekritiseerd. In de betreffende verklaring stelde Martić dat hij "verplicht is maatregelen te treffen om de Grondwet en het verdedigingsvermogen van de Krajina te beschermen".

Zoals bekend vreest Martić dat Mikelic in samenwerking met Milosevic bereid is tot een compromis met Kroatië, in het kader waarvan aan de Krajina slechts autonomie en geen onafhankelijkheid zou worden toegekend. Om die reden had Martić onlangs toenadering gezocht tot Karadzic en streefde hij naar vervanging van Mikelic. De benoeming van Peric tot minister van Binnenlandse Zaken (de voormalige functie van Martić!) is Martić eveneens onwelgevallig, omdat Peric een nauw medestander is van minister van Buitenlandse Zaken Babic. Deze gold tot voor kort als een tegenstander van Milosevic, maar heeft zijn betrekkingen met de Servische president inmiddels verbeterd. De door Martić gehekkelde parlementaire besluitvorming wijst erop dat Milosevic een meerderheid in de Krajina-top achter zich heeft. Martić onderhoudt echter goede betrekkingen met de top van de Kroatisch-Servische strijdkrachten (SVK) en beschikt daarmee mogelijk over de contacten om een staatsgreep te plegen. Bij de politieke strijd in de Krajina zal de houding van de SVK-top vermoedelijk een doorslaggevende rol spelen. De bevelhebber van de SVK, Celeketic, lijkt op de hand van Martić te zijn.

De spanningen tussen Martić en Mikelic lijken ook hun weerslag te vinden in de militaire top van de Krajina. Onlangs heeft een zitting van de Defensieraad van de Krajina plaatsgevonden, waarbij scherpe kritiek werd geuit op minister van Defensie Tanjga. Overigens werd deze bijeenkomst niet bijgewoond door Tanjga zelf of door Mikelic, die beide formeel wél zitting hebben in de raad. Het ministerie van Binnenlandse Zaken was vertegenwoordigd door Peric's voorganger Pavkovic, die door Martić nog als legitiem minister wordt beschouwd, maar geen zitting heeft in de Defensieraad. Mikelic, Peric en Tanjga hebben de betreffende zitting als illegaal bestempeld.

Martić zelf heeft inmiddels verklaard dat hij ingrijpende bijstellingen van het huidige UNPROFOR-mandaat afwijst. Hij heeft zich echter in dat kader relatief gematigd uitgelaten. Zo verklaarde hij niet onder elke voorwaarde gekant te zijn tegen stationering van UNPROFOR aan de grenzen tussen Kroatië (in casu de Krajina) en Bosnië-Herzegovina. Hij stelde echter dat aan deze grenzen slechts ongewapende VN-waarnemers dienen te worden gestationeerd en geen UNPROFOR-troepen, zoals de Kroatische regering heeft geëist. De Kroatische Serviërs hebben geen belang bij stationering van internationale functionarissen aan de genoemde grenzen, omdat daardoor grensoverschrijdend verkeer, met inbegrip van wederzijdse militaire hulp tussen Kroatische en Bosnische Serviërs, kan worden bemoeilijkt. Babic heeft onlangs nog gewaarschuwd dat de terugtrekking van UNPROFOR van de huidige bestandslijnen de Kroatische strijdkrachten zal aanmoedigen tot nieuwe operaties tegen de Krajina. Ondanks de relatief gematigde opstelling van Martić zijn er vooralsnog geen redenen om aan te nemen dat tussen Kroatië en de Krajina overeenstemming kan worden bereikt over een nieuw mandaat van UNPROFOR.

[REDACTED] in Kroatië maakt melding van de aanwezigheid van zware wapens uit "Joegoslavië" in UNPA-oost. Naar verluidt zouden er zelfs wapens via deze UNPA en Kroatisch grondgebied worden gesmokkeld naar Bosnisch-Servisch gebied, mogelijk met als doel ze verder te transporten naar andere UNPA's (met name UNPA-west). Er bestaat geen twijfel over dat een aantal

tanks van het voormalige Joegoslavische Volksleger na de aftocht van dat leger uit Kroatië in 1991 is achtergebleven in UNPA-oost. De berichten dat dit aantal onlangs is uitgebreid kunnen echter niet worden bevestigd. Het lijkt uiterst onwaarschijnlijk dat Kroatië ooit zou instemmen met transport van zware wapens over haar grondgebied, zeker omdat dergelijke wapens mogelijk in een later stadium kunnen worden gebruikt tegen Kroatische eenheden. De melding van [REDACTED] lijkt echter wèl te bevestigen dat "Joegoslavië" rekening houdt met gevechten rond UNPA-oost. Zoals bekend bestaan er zeer nauwe contacten tussen deze UNPA en het aangrenzende Vojvodina. Dezerzijds wordt aangenomen dat "Joegoslavië" zo nodig bereid zal zijn om deel te nemen aan de verdediging van UNPA-oost tegen een eventuele Kroatische aanval.

Macedonië

De minister van Buitenlandse Zaken van Macedonië, Crvenkovski, heeft verzocht om een wijziging van het mandaat van UNPROFOR in het land. Om die reden zal Crvenkovski op korte termijn onderhandelingen beginnen met de VN. Hij heeft nog geen details bekend gemaakt over de door hem gewenste veranderingen in het mandaat, maar waarschijnlijk hangt zijn uitspraak samen met de mandaatsdiscussie in Kroatië. Vermoedelijk wil Crvenkovski het mandaat voor Macedonië volledig loskoppelen van dat van de vredesmacht in Kroatië en Bosnië-Herzegovina:

De belangrijkste etnisch-Albanese fractie in het Macedonische parlement heeft na overleg met de Macedonische ministers van Binnenlandse Zaken en Defensie aangekondigd weer deel te gaan nemen aan de parlementszittingen. Zij had besloten tot een boycot naar aanleiding van recente conflicten over de vestiging van een Albanees-talige universiteit in west-Macedonië en over de weigering van de regering tweetalige legitimatiebewijzen mogelijk te maken. De betreffende parlementariërs hebben overigens aangekondigd te zullen blijven aandringen op een zodanige bijstelling van de parlementaire reglementen dat in de vergaderingen van beide talen (Macedonisch en Albanees) gebruik zal worden kunnen gemaakt.

Zoals gemeld bestaan er in Macedonië wrijvingen tussen de Slavische meerderheid en een Albanese minderheid (ruim 20% van de bevolking), waarvan een deel streeft naar autonomie/onafhankelijkheid. De wrijvingen worden verscherpt door de economische crisis in het land. De Macedonische autoriteiten zijn recentelijk ook van gematigd-Albanese zijde beschuldigd van discriminatie. Hoewel de recente ontwikkelingen aangeven dat beide partijen bereid blijven tot coöperatie, zijn nieuwe conflicten, die de stabiliteit van Macedonië verder kunnen ondergraven, geenszins uitgesloten.